

moci v národnostních a okrajových oblastech Ruska věnoval pozornost PhDr. Vladimír *Goněc*. Doc. PhDr. Antonín *Gába*, CSc., poukázal na některé souvislosti řešení národnostní otázky v Kominterně s konkrétní aplikací leninských národnostních principů při vzniku SSSR. S některými otázkami vzniku socialistického práva po VŘSR účastníky zasedání seznámil JUDr. Pavel *Mates*, CSc. Význam vzniku sovětského státu pro obsahovou a funkční přeměnu obecného mezinárodního práva doložil ve svém referátu prof. JUDr. Vladislav *David*, DrSc. Doc. JUDr. Jan *Vašečka*, CSc., se při svém vystoupení naopak zaměřil na problematiku antikomunismu Vatikánu po vzniku SSSR do skončení druhé světové války. Konečně ohlasem vzniku SSSR v denním tisku v Československu se zabýval JUDr. Karel *Schelle*.

Kromě uvedených příspěvků účastníci konference vyslechli dále úvahy o historickém významu formování sovětské inteligence (prof. PhDr. Miloslav *Laichman*, DrSc.), o rozvoji československo-sovětských obchodních vztahů (PhDr. Ctibor *Nečas*, CSc.), o problematice české minority ve Volyni v revolučních událostech v letech 1917—1919 (PhDr. Jaroslav *Vaculík*) atd.

Všechny referáty a diskusní příspěvky byly zahrnuty do sborníku, který byl pro účastníky konference k dispozici.

Vědecké zasedání brněnských historiků při příležitosti 60. výročí vzniku SSSR se ukázalo jako důstojný příspěvek k oslavám tohoto významného mezníku v dějinách sovětské společnosti.

K. Schelle

Právní historie v soutěži Studentské vědecké a odborné činnosti na právnické fakultě UK v letech 1978—1983

Soutěž Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vstoupila v r. 1982—83 již do svého 12. ročníku.

Bylo by jistě zajímavé a poučné podat celkový přehled a rozbor za celé toto období, věc však naráží na neúplnost dokumentace, bez níž by se takový přehled a rozbor stěží mohly obejít. Z tohoto důvodu jsem se omezil na léta 1978—1983, z nichž se zachovaly úplné údaje o právněhistorických pracích ve SVOČ. Domnívám se, že i 5 let je doba dostatečně dlouhá k tomu, aby bylo možno vyvodit určité závěry a získat cenné poznatky pro budoucnost.

Jaké jsou to poznatky a závěry?

Především lze konstatovat trvalé zapojení právní historie do SVOČ. Zatímco u některých oborů došlo „k výpadku“, kdy nebylo možno pro nedostatek prací otevřít sekci daného oboru, ve všech ročnících byl odevzdán dostatečný počet studentských prací z dějin státu a práva, konkrétně z obecných dějin státu a práva (DSP-o), z dějin státu a práva antického Říma (ŘP), z dějin státu a práva na území ČSSR (DSP-č) a z dějin státu a práva socialistických

zemí (DSP-s). Z prvních tří uvedených předmětů byly odevzdány práce ve všech ročnících, z DSP-s jen v letech 1980—81 a 1981—82. Za celé období 5 let od r. 1978 do r. 1983 bylo odevzdáno celkem 45 prací (z toho 25 z DSP-o, 7 z ŘP, 10 z DSP-č a 3 z DSP-s). K tomu lze dodat, že počet soutěžních prací z jednotlivých předmětů kolísal (od 4 do 6 prací v DSP-o, od 1 do 3 prací v ŘP, od 1 do 3 prací v DSP-č a od 1 do 2 prací v DSP-s).

Na vedení prací se podíleli téměř všichni starší učitelé katedry. Lze předpokládat, že se tak bude dít i v budoucnu a že se navíc do vedení soutěžních prací postupně zapojí i mladší učitelé. Počet prací, které připadaly na jednoho konsultanta v letech 1978—83, byl značně nerovnoměrný (od 1 do 19 prací z celkového počtu prací za uvedená léta). Tento stav bude pravděpodobně trvat i nadále.

Není bez zajímavosti, že konsultanty některých prací byli externisté: Ve 2 případech (u prací J. Holubové, a V. Turka) byli uvedeni jako jediná konsultanti, ve třech případech (u prací B. Dunovské, A. Kokoškové a K. Vítové) jako spolukonsultanti s některým členem katedry. Jednou, což je zvláštní případ, byla práce (J. Doležalové) konsultována dvěma konsultanty z řad členů katedry. Zapojení externistů do práce konsultantů nelze pokládat za negativní jev tím spíše, že v oborech platného práva jde o jev zcela běžný a dokonce žádoucí s ohledem na požadavek úzkého sepětí teorie s praxí. Problémem zůstávají ovšem práce, které vznikají bez vedení konsultanta. Věc má přirozeně dvě stránky: zatím co na jedné straně lze hodnotit kladně studentovu snahu pracovat co nejsamostatněji, nelze na druhé straně přehlédnout, že se tím student současně vzdává nejedné užitečné rady.

V této souvislosti lze připomenout, že v r. 1982—83, kdy se zvýšil počet vědeckých seminářů či studentských vědeckých kroužků také v katedře dějin státu a práva, se výrazně zvýšil i podíl prací, připravených na této půdě, na celkovém počtu odevzdaných prací (v r. 1982—83 vznikla jen 1 práce mimo rámec vědeckého semináře). Vývoj bude patrně pokračovat i nadále touto cestou, i když samozřejmě nelze vyloučit možnost vypracování soutěžních prací mimo tento rámec. I v takovém případě bude jistě poskytnuta studentovi pomoc a rada, pokud o ni projeví zájem.

V budoucnu pravděpodobně vzroste i počet prací, vypracovaných kolektivně. Stalo se tak již v letech 1978—1983, kdy byly odevzdány 2 kolektivní práce z DSP-s.

Není bez zajímavosti, že někteří soutěžící odevzdali v témže soutěžním roce současně více prací, které buď vypracovali individuálně (A. Bartoš 1982—83) nebo alespoň částečně jako členové kolektivu (např. 1981—82 odevzdal P. Šturma jednu práci individuální, zatím co na druhé se podílel s dalším autorem). Je třeba ocenit snahu soutěžících studentů v tomto případě, na druhé straně je třeba uvážit, zda by nebylo lepší soustředit se na jednu práci a nerozptylovat síly.

V právněhistorických předmětech soutěžili už tradičně studenti z řad pomocných vědeckých a pedagogických sil. Lze předpokládat, že v této účasti pomocných vědeckých a pedagogických sil se bude i nadále pokračovat. A to tím spíš, že vedla už v minulosti k velmi dobrým výsledkům (stačí připomenout např. soutěžní práce J. Dvořáka, předčasně zesnulého M. Kocícha, J. Ryby aj.).

Jedním z charakteristických rysů SVOČ i v oblasti právní historie je dlouhodobost zájmu o vědeckou a odbornou činnost u řady studentů. Tento prvek lze pokládat v dějinách státu a práva za tradiční. V zásadě se účast v soutěžích SVOČ na úseku právní historie pohybuje od jednorázové až po čtyřnásobnou. Při posuzování frekvence účasti je ovšem třeba brát v úvahu délku studia či, lépe řečeno, délku jeho pobytu na fakultě, protože u studentů, kteří začali soutěžit již v I. ročníku, lze očekávat opakovanou účast v soutěži.

S tím souvisí do jisté míry i dlouhodobost zájmu o určitou problematiku. I v letech 1978—1983 se vyskytly případy, kdy studenti zpracovávají soustavněji určité téma či jeho úseky, aspekty aj. V této souvislosti lze připomenout např. P. Skřejpkovou-Motykovou se 4 pracemi, věnovanými problematice Keltů, M. Okrouhlou se 3 pracemi, věnovanými dějinám státu a práva v Íránu, A. Bartoše, J. Doležalovou, A. Jeřábkovou, A. Sotoláře, Š. Strnadovou se 2 pracemi a M. Lochovskou, která předložila v r. 1978—79 svou 3. práci (její předchozí práce spadají do předchozího období SVOČ).

Řada soutěžních prací (J. Doležalové, H. Rambouskové, P. Skřejpkové-Motykové, A. Sotoláře aj.) byla po určitých úpravách předložena v závěru studia jako diplomové práce na individuálně zvolené téma. Tento postup přinesl pozitivní výsledky, protože diplomové práce tohoto druhu pravidelně převyšují po stránce obsahové i metodické většinu běžných diplomových prací. Někdy dochází i k tomu, že do soutěže jsou přihlášeny naopak diplomové práce. V některých sekcích platného práva jde o jev poměrně častý, v právní historii spíš výjimečný (práce H. Havlíkové, M. Skřejpka). Vhodnost tohoto postupu je třeba posuzovat případ od případu. Osobně se přimlouvám spíš za to, aby dlouhodobý zájem studenta vyústil v soutěži. Tento postup v budoucnu pravděpodobně převládne. Lze tak soudit i ze „Zprávy Rady SVOČ o průběhu a výsledcích řádného roku studentské vědecké a odborné činnosti 1982—83“, v níž se mimo jiné navrhuje „posílit motivaci a zaměření vědecké a odborné činnosti studenta na budoucí diplomovou práci“.

Zkoumáme-li soutěžní práce z hlediska jejich zaměření na jednotlivé epochy dějin státu a práva, zjistíme, že převážná část (což je logické zejména u ŘP) je zaměřena na starší vývojová období. U DSP-s jde naopak — což je neméně logické — o zaměření na nejnovější období. Tematické rozložení napovídají některé bližší údaje: Tak v DSP-o (bez antického Říma) bylo věnováno tematice starověku 12 prací (z toho východním samovládám 7, antickému Řecku 1 a Keltům 4), tematice feudalismu 10 prací a tematice kapitalismu 3 práce. Některé práce přesahují časový rámec jedné společenské epochy (I. Hálečka,

M. Okrouhlé, Š. Strnadové). Sympatickým jevem je zájem o dějiny státu a práva slovanských zemí, jimž byly věnovány 3 práce (I. Hálečka, S. Marchala a A. Sotoláři). Relativně největší zájem v DSP-o byl věnován Keltům (4 práce), Íránu (3 práce), Egyptu (3 práce), Chetitům (2 práce), Visigótům (2 práce) a islámu (2 práce). Práce z DSP-č jsou rozloženy rovnoměrně na feudalismus (5 prací) a kapitalismus (5 prací). Práce z dějin státu a práva antického Říma se zaměřily jednak na Ciceronovy řeči (4 práce), jednak na temata ostatní. Práce z DSP-s jsou věnovány různým otázkám z dějin státu a práva SSSR. Jedna z nich (J. Hájkové a Pl. Šturmy) spadá současně i do DSP-č.

Jedním z požadavků, o jejichž uskutečnění orgány SVOČ usilují, je jednak seznamování širší veřejnosti nejen studentské s výsledky a průběhem soutěže SVOČ, jednak dílčí publikace některých partií vybraných prací. Určitých výsledků bylo v prvním ohledu již dosaženo. Stačí v této souvislosti připomenout zprávu o průběhu fakultního kola SVOČ v sekci dějin státu a práva v r. 1978—79¹⁾ nebo nověji o studentských pracích, věnovaných právní problematice ochrany životního prostředí.²⁾ Publikace studentských vědeckých výsledků se zatím omezuje jen na vydávání interních anotačních sborníků se stručnými souhrny přihlášených prací, zatím co např. v MLR došlo už v r. 1977 k vydání studentských prací ve zvláštním sborníku.³⁾ Není jistě třeba zdůrazňovat, že takový počín by byl i u nás pro SVOČ a její účastníky velkou motivací, nemluvě o jeho politicko-výchovném dopadu.

Co dodat závěrem?

Snad jen to, že SVOČ, procházející již druhým desetiletím své existence na vysokých školách, se stává stálou součástí vědeckého života na fakultách i prostředkem výchovy mladé vědecké generace.

Na druhé straně nelze přehlížet, že stále ještě existují značné rezervy jak na straně učitelů, tak na straně studentů. Tyto rezervy by měly být co nejlepe a nejúčinněji využity.

¹⁾ Srv. S. Balík, „Právní historie ve Studentské vědecké a odborné činnosti na právnické fakultě UK ve šk. r. 1978—79.“ In: *PHS* 24/1981, str. 288—292.

²⁾ Srv. S. Balík ml., „Studentské práce o právní problematice ochrany životního prostředí.“ In: *NIKA. Bulletin MV ČSOP v Praze*, ročn. IV (1983), č. 7, str. 8.

³⁾ Srv. „Rákóczi-emlékév diákpályázatán dijnnyertes tanulmányok“ (Studie, odměněné ve studentské soutěži, uspořádané k Rákócziho výročí), Budapest 1977. Viz sdělení J. Karpata in *PHS* 23/1980, str. 327—329.

PŘÍLOHA

Seznam soutěžních prací ve Studentské vědecké a odborné činnosti na právnické fakultě UK v letech 1978—1983.

1978—1979

1. Petr B ý m , Zákonodárství ČSR v období druhé republiky. Konsultant: doc. JUDr. Karel Malý, CSc.
2. Ivo H á l e č e k , Přehled vývoje nejvyšších státních orgánů Ruska v XVIII. a XIX. století. Konsultant: neuveden.
3. Jitka H o l u b o v á , Úloha bezpečnostních složek buržoazního státního aparátu při potlačování revolučního hnutí v Československu v období buržoazní republiky. Konsultant: neuveden.
4. Anna K o k o š k o v á , Platónova ústava. Konsultanti: JUDr. Jaromír Kincl, DrSc. a PhDr. Pavel Kucharský († 1979).
5. Marie L o c h o v s k á , K právnímu postavení otroků v Plautových komediích. Konsultant: prof. JUDr. Jaromír Kincl, DrSc.
6. Stanislav M a r c h a l , Sto let vývoje bulharské státnosti a bulharského práva. Konsultant: JUDr. Karel Malý, CSc.
7. Věra M a t ě j o v á , Česká konfederace 1619 a její význam. Konsultant: neuveden.
8. Miloslava O k r o u h l á , Nástin dějin státu a pramenů práva v Íránu do roku 750. Konsultant: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc.
9. Alexander S o t o l á ř , Liberum veto v dějinách státu a práva Polska. Konsultant: JUDr. Milan Kocích († 1980).
10. Michal V i h a n , Zákon proti obecně nebezpečným snahám sociální demokracie a činnosti buržoazní opozice v říšském sněmu v r. 1878. Konsultant: JUDr. Karel Litsch, CSc.

1979—1980

1. Olga C í s a ř o v á , Záviš z Falkenštejna a jeho vliv na vývoj českého státu v době Václava II. Konsultant: doc. JUDr. Karel Malý, CSc.
2. Pavel Č í ž k o v s k ý , Prohlášení práv člověka a občana ve francouzských ústavách. Konsultant: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc.
3. Petra M o t y k o v á , Nástin problematiky společenského zřízení u Keltů. Konsultant: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc.
4. Miloslava O k r o u h l á , Nástin dějin státu a pramenů práva v Íránu od roku 750 do roku 1925. Konsultant: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc.
5. Helena R a m b o u s k o v á , Římská provinční správa a její principy

v dopisech Gaia Plinia Caecilia Secunda, zv. Minor. Konsultant: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc.

6. Alexander S o t o l á ř , Toledské koncily v historickoprávním vývoji raně feudálního státu Vizigótů. Konsultant: prof. JUDr. Jaromír Kincl, DrSc.

1980—1981

1. Jaroslava D o l e ž a l o v á , Střekov ve světle středověkých pramenů (Pokus o právněhistorický rozbor dochovaných listin). Konsultant: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc.

2. Jitka H o l u b o v á , Vznik a konsolidace Sboru národní bezpečnosti jako součásti státního aparátu lidově demokratické ČSSR v r. 1945. Konsultant: PhDr. Vlastislav Kroupa.

3. Jiří K o u l a , České státoprávní snahy v roce 1848. Konsultant: doc. JUDr. Miloslav Doležal.

4. Roman K o z e l , III. Všeruský sjezd sovětů a Ústavodárné shromáždění. Konsultant: doc. JUDr. Dragutin Pelikán, CSc.

5. Petra M o t y k o v á , Keltové a keltská společnost na britských ostrovech před příchodem Římanů a za jejich vlády. Konsultant: doc. JUDr. Stanislav Balík CSc.

6. Miloslava O k r o u h l á , Nizám al-Mulkova „Kniha o vládě“ a její význam pro poznání státního zřízení v Íránu za seldžucké vlády (Pokus o právněhistorický rozbor středověkého íránského teoretického spisu z 11. století). Konsultant: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc.

1981—1982

1. Aleš B a r t o š , Procesy s Gaiem Verrem. Konsultant: prof. JUDr. Jaromír Kincl, DrSc.

2. Jana H á j k o v á — Pavel Š t u r m a , Vznik SSSR a jeho ohlas v českém tisku. Konsultant: doc. JUDr. Dragutin Pelikán, CSc.

3. Helena H a v l í k o v á , Delikty proti státu a náboženství v zákonících feudálního absolutismu u nás. Konsultant: doc. JUDr. Karel Malý, CSc.

4. Alice J e ř á b k o v á , Telipinův nástupnický řád. Konsultant: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc.

5. Pavel K l u c k ý — Slavomír N o v á k — Jana Z á v o d s k á , Vývoj doktríny sovětské federace ve světle usnesení sjezdu sovětů. Konsultant: doc. JUDr. Dragutin Pelikán CSc.

6. Václava K ř i v a n o v á , Titulatura staroegyptských králů. Konsultant: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc.

7. Dana L e l l á k o v á , Staroegyptský vezír a jeho postavení ve státě. Konsultant: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc.

8. Petra M o t y k o v á , Keltská společnost v Galii před příchodem Římanů a za jejich vlády. Konsultant: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc.
9. Šárka S t r n a d o v á , Muslimská rodina v historickém vývoji a proměnách islámského práva. Konsultant: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc.
10. Pavel Š t u r m a , Absolutní monarchie a její merkantilistická hospodářská politika. Konsultant: JUDr. Valentin Urfus, CSc.
11. Kateřina V í t o v á , Procesy s heñleinovci před krajským soudem v Liberci v letech 1933—1938. Konsultanti: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc. a PhDr. Vladimír Ruda.

1982—1983

1. Aleš B a r t o š , Obhajoba Marca Caelia Rufa. Konsultant: prof. JUDr. Jaromír Kincl, DrSc.
2. Aleš B a r t o š , Proces s Gaiem Verrem. Konsultant: prof. JUDr. Jaromír Kincl, DrSc.
3. Magdalena B r o ž k o v á , Svobodná a otrocká práce v egyptském hospodářství. Konsultant: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc.
4. Jaroslava D o l e ž a l o v á , Dochované listiny hradu Střekova. Konsultanti: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc. a doc. JUDr. Karel Malý, CSc.
5. Barbora D u n o v s k á , Funkce státu podle dochovaných listin urartských králů (Pokus o právněhistorický rozbor pramenů starověkého státu na území Arménie). Konsultanti: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc. a doc. JUDr. PhDr. Vladimír Souček, CSc.
6. Alice J e ř á b k o v á , Chetitské mezistátní smlouvy. Konsultant: doc. JUDr. Stanislav Balík, CSc.
7. Jaroslav O ž a n a , M., T. Cicero: Řeč za Sexta Roscia Amerinského. Konsultant: prof. JUDr. Jaromír Kincl, Dr.Sc.
8. Petra S k ř e j p k o v á - M o t y k o v á : Základní otázky společenského zřízení u Keltů. Konsultant: prof. JUDr. Jaromír Kincl, Dr.Sc.

J. Balík

Jubileum právníka-archiváře

Dne 13. 10. 1984 se dožil pětasedmdesáti let JUDr. Václav Šolle, CSc., badatel o českém archivnictví justičních fondů. Narodil se v Praze. Po absolvování právnické fakulty UK a kratších studií na fakultě filozofické byl r. 1937 promován doktorem práv. V letech 1941—43 studoval pak na Státní archivní škole. Po čtyřech letech působení jako pomocná vědecká síla Státního historického ústavu v Praze, pro který zkoumal ústřední archivní fondy 16. a 17. stol., nastoupil r. 1945 jako právník v ministerstvu práce a sociální péče. Po krátkém